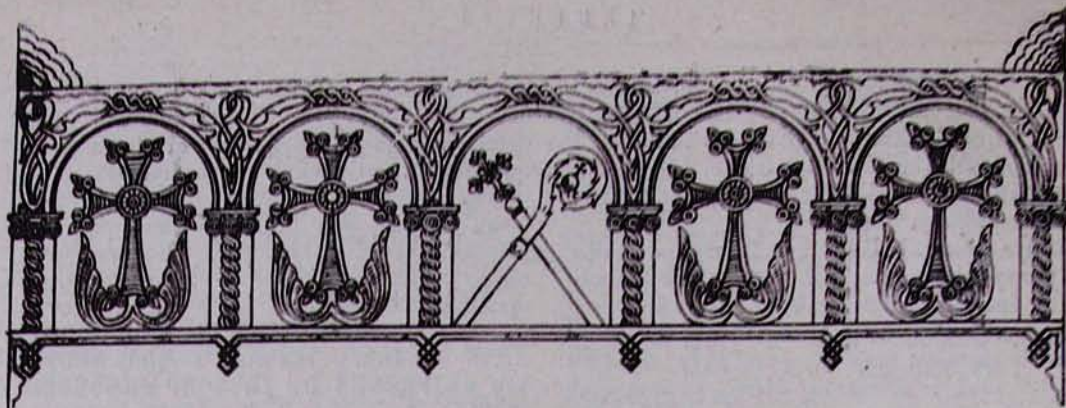

Կ Ր Ո Ն Ա Կ Ա Ն

ՀԱՅՐԻԿ ԱՐԵՂԱ ԱՂԵՏԻՍՅԱՆ

Մ Ե Ժ Պ Ե Հ Ո Ց Խ Ո Հ Ե Ր

(Բուն Բաբելոնեացի, Արտաճաման և Անառակի կիրակիներ առիթով)

Եժ պահին է արդեն, Քառասնորդական պահոց և ապաշխարության խորհրդավոր և տրամալից օրերը, որոնք իրենց խորհրդով խոստում են հավատացյալների արտի և հոգու հետ: Արդ՝ լուծ են Մեծ պահոց և ապաշխարության հատուկ շարականներ և հոգեւոր երգեր, կարգացվում են հոգեւունջ աղոթքներ, քարոզներ: Այլևս չեն լսվում ուրախության հաղթական շարականներ: Ի նշան սգո ցած են բաշվել սուրբ սեղանների վարագույրները, պատարագները կատարվում են ծածկված և տրամագին, խորհրդավոր հնչում են եկեղեցու զանգակները և հայ հավատացյալի սրտից, անուշարույր խնկի նման, ղեպի երկինք են բարձրանում աղերսական, տրտմախախտ աղոթքներ: Հայաստանյայց Առաքելական Ս. եկեղեցին Մեծ պահոց, ապաշխարության և աղոթքի մեջ է:

Ո՛չ մի եկեղեցի չունի այն հարուստ, հոգեպարար ապաշխարության ներգրգը, Մեծ պահոց այն շունչն ու օդին, ինչ ունի մեր եկեղեցին: Մեծ պահոց ամբողջ խորհրդավորությունն ու հոգեւոր նշանակությունն այն է, որ այն ներկայացնում է մարդկային հոգու անկման, խորտակման ողբերգությունը, և նորից ղեպի Աստված, ղեպի կատարելություն և սրբություն ձգտող մարդու իղձը, ապաշխարության միջոցով, Հիսուս Քրիստոսի փրկարար և բավիշ արյունով:

Մեր եկեղեցին շատ զեղեցիկ անուններ է տվել Մեծ պահոց կիրակիներին, որոնցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է մարկային հոգու անկման մի սրտաուշ և միաժամանակ ողբերգական դիմադր: Օրվա սուրբգրական ընթերցումները, աղոթքներն ու երգերը բացահայտում են մեղքի ներաններում տառապող մարդու ողբերգությունն ու անզորությունը և մեղքի տղմից իր սեփական միջոցներով ազատվելու հուսահատությունը: Այդ իսկ պատճառով եկեղեցում ստեղծվել են ապաշխարությունն ու պահեցողությունը, որպեսզի մեղավորը պայմաններ ստեղծի իր հոգեկան ուժերը լարելու, կոփելու և ամրապնդելու իր կամքը, որը այնքան կարևոր է բարի նպատակի՝ իր մեղքերից ազատագրվելու տեսակետից:

Մեծ պահոց առաջին կիրակին կոչվում է Բուն բաբելոնեացի կիրակի: Դա այդպես է կոչվել ի հիշատակ նախամարդու՝ Ադամի դրախտում անցկացրած կյանքի:

Մարդը ստեղծվել է Աստուծո պատկերով և նմանությամբ «և զարդարեալ փառօր» գրվել «ի դրախտին փափկութեան»: Ադամը դրախտում վայելում էր անվիշտ և անանցավոր ուրախություն, «և ուրախանայր ընդ հրեշտակս»: Բայց Աստված Ադամին հրամայել էր չճաշակել դիտության ծառի պտղից, որը մի տեսակ պահեցողություն էր նրա համար, ինչպես ներգրվում է շարականում՝ «Որ զօրէնս սրբութեան պահոց նախ ի

դրախտին առանդեցներ: Փորձությունը եկավ անակնկալորեն և Ազամը օրինազանց դանդեց: Կատարվեց դրախտում առաջին հանգանք՝ մեղքը, որին և հետեց անխուսափելիորեն առաջին պատիժը: Ազամը արտաքսվեց դրախտից:

Մեծ պահոց երկրորդ կիրակին, Արտախման կիրակին, նվիրվեց Ազամի դրախտից վտնդվելու ցավազին զեպրին: Ազամը ճաշակեց արգելված պտղից՝ իր ազատ կամքով և անձնիշխանությունը, ճանաչեց մեղքի և մահվան դառնությունը, վտնդվեց դրախտից ու զրկվեց հոգեկան անմեղությունից, դրախտային երջանկությունից և դատապարտվեց իր քրտինքով իր հացն ուտելու:

Ահավոր էր հանցանքը, ահավոր էր և անկումը: Ազամի պատմությունը՝ պատմություն է մեղանշական մարդկության: Ազամի հանցանքով մեղքն ու մահը աշխարհ մտան:

Անցան հազարավոր տարիներ, և մեղքն ու մահը թագավորում էին աշխարհում: Մարդկությունը հյուժվում ու մաշվում էր մեղքի ճիրաններում և իր սեփական ուժերով անկարող էր ապաստարկել: Երկնավոր Հայրը տեսավ մարդկության այդ սոսկալի, տխուր, անմխիթար վիճակը, շարժվեց նրա հայրական գույքը և փութաց փրկել աշխարհը կորստից, ազատել մարդկանց շարքի ճիրաններից և իր սեփական գիրկը հրավիրել: Այդ բանի համար նա արեց ամեն ինչ, շինացեց նույնիսկ իր սիրելի Միածին Որդուն: Աստուծո Որդին մարդկանց փրկելու համար ցած իջավ երկնից, եղբայրացավ մարդկանց հետ, պատռեց նրանց մեղքի պարտամուրհակը և իր աստվածային փրկագործությամբ խաչի վրա իր արյունով քավեց մարդկանց մեղքը և նրանց ազատելով մեղքից, դարձրեց Աստուծո սրբեկներ: «Զի որպէս անհագանգութեամբ միայն մարդոյ մեղաւորը բազումը եղեն, նոյնպէս և հնազանդութեամբ միայն արդարը բազումը եղիցին» (Թուղթ առ Հռովմ., Ե 19):

Ճիշտ է, շարիքը չի չեղորացել, մենք շարունակում ենք մնալ մեղանշական բնության մեջ («ո՛վ իցէ մարդ որ ոչ մեղիցէ»), սակայն մենք ունենք նրա գործությունը ոչնչացնելու լավագույն հնարավորություններ ու միջոցներ: Դրանցից կարևորն է հավատը և Հիսուս Քրիստոս, ապաշխարության խորհրդի կատարումը, Ս. Հաղորդությունը, աղոթքը, ողորմությունը, բարեգործությունը:

Մոխրասական օրհների համաձայն մեղքերը բավում էին զոհաբերված արջառների ու

նոխազների արյամբ: Կարևորը զոհն էր և ոչ մարդկանց սրտերի զոհաբերությունը: Նոր Ուխտի մարդկանցից այլևս նման զոհաբերություններ չեն պահանջվում: Հիսուս զենվեց զառի փոխարեն և իր արյամբ սրբեց ամբողջ մարդկության մեղքերը: Ապաշխարող սրտից բխած արտասուքի մի անկեղծ և ջերմ կաթիլը այժմ հազար անգամ թանկ ու զնահատելի է Աստուծո համար, քան հազարավոր նոխազների զոհաբերությունը: Անսահման է Աստուծո մարդասիրությունը, ներողամտությունը, հայրական գույքը, նրա գիրկը միշտ բաց է ճշմարտապես ապաշխարող և զղջացող մեղավորի համար, որովհետև «Աստուծո ոչ կամի զմահ մեղաւորին, այլ զղաղնալ նորա ի շար ճանապարհէն և զկեանքն»:

Աստվածային այդ անհուն սերը մեղավորի նկատմամբ արտահայտվում է Մեծ պահոց երրորդ կիրակիի օրվա խորհրդով, Անառակ ողորմ առակով:

Գեղեցիկ է այդ առակը և բարձր՝ նրա նշանակությունը: Այդ առակը մի ավետարան է ավետարանների մեջ: Դրախտից վտնդված Ազամը, այսինքն մարդը, մեղքի միջոցով այլապես չէր կարողանում փրկվել, հոգեպես, ֆիզիկապես և հավասարվում անասուններին, որովհետև եղծվում է նրա վրա աստվածային պատկերը և նմանությունը: Մեղքը այլանդակում է մարդուն: Բայց մարդու մեջ կա մի կայծ Աստուծուց: Այդ կայծը, խիղճը, հայրենի տան քաղցը հիշատակը, սրբության սերը, մեղքի նկատմամբ զղվանքը, ցնցում են մեղավորին և նա զգաստանում է, վեր է բարձրանում մեղքի ճահճից, զգում է իր հոգում մարդկային արժանապատվության դարձները, վեր է բարձրանում կենդանական անզգայությունից և անկեղծ զղջումով մրմնջում. «Հայր, մեղայ յերկինս և առաջի քո», և վազում զեպի հայրենի տուն, որտեղ հայրը կարոտով սպասում է նրան, որովհետև թեև անառակ, բայց ողորմ է նա և «Ժառանգ Աստուծոյ»:

Ապրում ենք ապաշխարության օրեր: Բավական չէ լսել Մեծ պահոց շարականներն ու սուրբգրական ընթերցումները. հարկ է ապրել և ներշնչվել Մեծ պահոց խորհրդով:

Զինվենք ապաշխարության և պահեցողության զենքով մեղքի դեմ և մեր աղոթքներով ցրենք շարի խորհուրդները, ապավինենք Աստուծո ողորմության և օգնության ու մարդու սրտով, անբիժ հոգով արժանանանք մեր Փրկչի հրաշափառ Հարության, որովհետև նա աշխարհ եկավ «ի դարձումն մոլորեալ ոչխարին» և կանգնելու «զանկեալս մեղօր»:

